

Claire Brétecher:

Aidit

Käännös: Soile Kaukoranta
Tekstaus: Eki Kukkonen
Art House, 1990

Kyynisen komiikan mestarina tunnetun Brétecherin Aidit ilmestyi alunperin Ranskassa jo vuonna 1982. Helsingin Sanomien lauantaisivulta se tuli suomalaislukijoille tutuksi jo samana vuonna, mutta vasta nyt se on saatu julkaistua albumina.

Art Housen ensimmäinen sarjakuvajulkaisu tulee siis huomasti jälkijunassa, ja muutenkin valinta oudoksuttaa, olisihan esim. Moniquen kohtalo ollut huomattavasti kipeämpiin albumijulkaisua kaipaava kokonaisuus.

Aidit kertoo äitiyden iloista ja kiroista painotuen raskausajan tuntemuksiin. Raskauden kokijoina on elämän turruttamia naisia, joista osalle raskaus on yksi arkinen riesa muiden joukossa, osalle absurdiin tapahtumavyöryjen siemen. Kuten tavallista, osansa ivasta saavat niin kotiäidit kuin feministitkin.

Brétecherin rento viiva on aina ollut lajissaan täydellinen ja kerronnan arkista hysteriaa täydentävä. Perusluonteeltaan staattisissa sarjoissa vähäisetkin tehokeinot, ilmeet ja eleet korostuvat, ja tuovat muutenkin olvaltavaan satiiriin herkullisia sivumakuja.

Harto Hänninen

Jaime Hernandez:

Rakkautta ja Raketteja

Tekstaus ja käännös Kari Heikkonen
Jalava 1990

Kauan sitten jo pelkästään vilaukselta näkemäni ruudut Rakkautta ja raketteja-sarjakuva herättivät mielenkiintoni. Miten noin selkeällä ja varmallä viivalla on voitukin ilmaista niin paljon kauneutta ja elämäniloa. Hernandezin tyttöjen hymy on leveää ja valloittavaa.

Jalavan kustantama Rakkautta ja raketteja antoi viimein kauan kaivatun tilaisuuden seurata Maggien ja Hopeyn sekoilua alusta asti. Koska sarja aloitetaan alusta – mikä on aina välttämätöntä, jotta sarja saa heti alussa ilmeistä niin paljon kauneutta ja elämäniloa. Hernandezin tyttöjen hymy on leveää ja valloittavaa.

Sarjaa pidetään jälkipunkistisena, joka heijastaa kapinaa, muttei kriittikköistä. Sarjan päähenkilöt ovat nuoria naisia, jotka vihdoin ovat ihmisiä eivätkä pornomalleja, kuten tavallisesti. Ja sarjaa piirtää mies! Virkistävää lukea hyvin tehtyä naisanalyysejä. Ja seksiä, tuota aikuisten sarjakuvan ikuista ja tylsää pakkopullaa oli vain yhden kerran. Jaime Hernandezin naiset ovat vapaita valitsemaan unelmansa ja elämänsä. Tästä on seurauksena miesten vihat niskoissa, mikä tarinoissa näkyy lesboiksi haukkumisena. Jaime tuntee naisten elämän todellisuuden. Tämän arvion voi sanoa vain todella harvasta!

Alussa Rakkautta ja Raketteja -sarja parodioi supersankareita ja naisten lukemisten maailmaa. Sarjakuvan kilseet käydään läpi ja hylätään. Myöhemmät tarinat siirtyvät todellisen elämän tarkasteluun. Jatkoa tuskin jaksaa odottaa.

Jalavalle erityinen kiitos siitä, että veljesten Jaimen ja Gilbertin (joskus myöhemmin) sarjat julkaistaan erillisinä albumeina. Kari Heikkoselle onnittelet onnistuneesta käännöksestä.

Anne Lagerstedt

Ensio Aalto:

Niilo Lukko

Paikallismediat Oy, 1990

Ensio Aallon sarja Niilo Lukko on pyörinyt edesmenneessä Kannuksessa ja eri paikallislehdissä jo liki kymmenen vuotta. Pohjalaisista häijistä huumoria vääntävä sarjakuva ei ole kovin laajasti suosittu tai mainetta niittänyt Pohjanmaan ulkopuolella, vaikka Seinäjoen sarjakuvaseura julkaisi ensimmäisen Niilo Lukko -soololehden jo vuosia sitten.

Niilo Lukossa on periaatteessa paljon hyvää. Aihe on kansallinen, mutta keivollinen laajenemaan teemoiltaan oman maantieteellisen alueensa ulkopuolelle. Aivan turhaan ei Ilpo Lagerstedt esittelyssään vertaa Aallon puukojunkkaria Asterixiin: perusta on varsin samantapainen.

Aallon piirrostyyli on vuosien mittaan kehittynyt. Paikoitellen varsinkin taustoihin on tarttunut syvyyttä ja tunnelmaa. Rasteria Aalto käyttää mukavan elävöittävästi. Taso vaihtelee kuitenkin luovuttoman paljon. Aivan liian usein vaikutelma on hirmuisen jäykkä. Don Martinin silmiinpistävä vaikutus ei liian auta: omaperäisemmässä tyyliässä olisi helppo antaa anteeksi enemmän.

Jutut ovat puolen sivun kertavitsejä. Kovin hertsyvää huumoria ei kansanperinteestä ole irronnut. Onneksi joukossa on sentään toimiviakin vitsejä. Niiden tasolla Niilo Lukko ei jää aivan yhtä pahasti jälkeen Timo Mäkelän Häijistä kuin piirroksissa.

Harri Römppöti

Tapiiri 3 ja 4/90

Arvo Rask (toim.)
Kustannus Oy kersa, 1990

Maamme ainoa laatuserjakuvalahti jatkaa vaivalloista taivaltaan. Uusimmat numerot ovat hieman aikaisempia pirteämpiä. Mitä tahansa lehteä piirstäisi ruotsalaisten piirongin perimmäisestä nurkasta kalvettujen tieleistöherjytysten katoaminen.

Viime vuoden kolmannesta Tapiirista suunnitteen puolet täyttää tsekkiläinen fantasia. Ondrej Neffin ja Kaja Saudekin Arnal on

mielenkiintoinen lähinnä kohtalaisen harvinaisena näytteenä Itä-Euroopan tuotannosta. Sitä vaivaa monasti todettu sosialistimaiden sarjakuvien ongelma: esikuvien ja perinteiden puute.

Arnal on paljon notkeamman näköistä kuin useimmat itäiset harjoittelijat. Tarina vain on hirveän lapsellinen ja haparoiva. Piirroset toimivat huomattavasti paremmin Moebius-koulukunnan karrikointuna versiona.

Uusi tuttavuus on myös Stella Noris, italialaisten Roberto Baldazzinin ja Lorena Cagnossan työ. Sen kuvien ja dialogin jäykkyys vaikuttaa aluksi tahalliseksi ja mielenkiintoiselta tehokeinolta. Piirroksissa se kuitenkin ärsyttää loppua kohti. Henkilöt ovat turhaankin ilmeettömiä ja samankaltaisia. Tarinakin hukkaa edetessään alun vaikuttavan painostavat viritykset.

Kolmosessa on muutamia täytepaloja pitkien juttujen ohessa. Than ja Bigartin Filosofinen huuto on tällä kertaa ihan kohtuullinen. Suomalaisen O. Nummelinin sarjat OSQ ja Läpimurto, ovat kohtalaisen huolellista työtä mutta ideoiltaan kuluneita ja tyhjäänpäiväisiä.

Kummankin numeron parasta antia ovatkin sitten italialaisen Altanin sarjat. Kolmosessa on novelli Maracaico ja nelosessa yli 40-sivuinen tarina Frits Melone. Kaikista sarjakuvapiirtäjistä Altanin tyyliä voisi kai parhaiten luonnehtia hervottoman vittumaiseksi. Hänen raadollinen huumorinsa ei varmasti aukene kaikille mutta ymmärtäjiilleen se on herkkua.

Harri Römppöti

Tarmo Koivisto:

Mämmilä 7

Riitaa ja rakkautta

Osuuskunta Käyttökä, 1990

Mämmilä-albumin ilmestyminen on aina tapahtuma kotimaisilla sarjakuvamarkkinoilla. Arvostelijalle Mämmilä tuottaa aina päänavai-vaa, sillä tuntuu siltä, että kaikki sanottavan arvoinen on jo sanottu ja kiinnostavimmat näkökulmat käyty läpi. Ei siitä mihinkään pääse, että Mämmilä on idealtaan ja tekniikaltaan järkevä merkkipäälly suomalainen sarjakuvan historiassa.

Mämmilä -kokoelmien onnistuneisuudesta voikin sitten jo käydä hentoa mielipiteenvaihtoa. Kaikissa seitsemässä albumissa sivumittaisten kokonaisuusien niputus ei ole ollut täysin kivutonta, mutta Riitaa ja rakkautta ei anna arvostelijalle mahdollisuutta edes tällaisiin lieviin moitteisiin. Albumissa kulkee kaksi kiinnostavaa tarinaa: Mämmi-vestin poliittis-taloudelliset ongelmat sekä Anun ja Aten nuori templi. Sivujuonet liikkuvat vanhusten-hoidosta lastenhoito-ongelmiin.

Nippuun koottuna Mämmiläit tulee tarkasteltua hieman uusin silmin. Itse en ole aikaisemmin kiinnittänyt huomiota Koiviston uskallaaseen värienkäyttöön, joka vaihtelee lähes sivuittain ja tukee kunkin sivun tunnelmia upeasti. Sovinnaiseksi ei voi moittia myöskään Koiviston muutokokeiluja ja rytmi-muutoksia, joihin Mämmilän monipolvinen aihevalikoima tarjoaa sujuvasti mahdollisuuksia.

Kuten jo ennenkin on todettu, Mämmilä on suomalaiskansallinen vaihtoehto dynastiille ja dallaseille; sinänsä herkullista ja poikkeuksellista, että tämä päättymätön sosiodraama on toteutunut meillä sarjakuvana eikä tv-sarjana.

Harto Hänninen

Léo Malet – Tardi:

120, Rue de la Gare

Käännös Marja Luoma
Tekstaus Hannu Peippo
Jalava 1990

Dekkanikinailija Léo Malet'n ja piirtäjä Jacques Tardin yhteistyötä on saatu suomeksi aiemminkin: erinomainen Sumua Tolbiacin sillalla ilmestyi Jalavalta jo vuonna 1985.

120, Rue de la Gare on järkevä, 190-sivuinen dekkaritarina, jonka päähenkilö on Malet'n tuotannosta tuttu Nestor Burma. Toisen maailmansodan ajalle sijoittuva tarina alkaa vankileiriltä, jossa Burma tutustuu muistinsa menettäneeseen vankiin. Kuolin-vuoteellaan vanki muistaa osoitteen, jonka ympärille kietoutuu salaperäisiä ja väkivaltaisia tapahtumia jatkossakin. Vapauduttuaan Burma tempautuu kuin sattumalta osoitteeseen liittyvää mysteeriä selvittämään.

Tardin selkeä ja persoonallinen grafiikka loistaa jälleen mustavalkoisessa film noir -vaikutteisissa kuvissa. Omaperäisiä ilmeitä lisäävät harmaan monet sävyt, joita albumissa on käytetty laajoina tasaisina pintoina. Tardi jaksottaa tapahtumia taitavasti kuvakokoa, rytmiä ja kerrontatyyliä muuttamalla.

120, Rue de la Gare -albumin ainoa rasite on jo Tardin aiemmasta tuotannosta tuttu tekstipainotteisuus. Vaikka Tardi osaakin hyödyntää vuolaata dialogia rytmisenä elementtinä, on albumi paikoin paitsi raskaslu-kuinen myös visuaalisesti tynnyä, kun puhekuplat vievät lähes puolet käytettävissä olevasta tilasta. Asiaa ei paranna se, että kuvakerrontakin tuppaa noiden tekstivuodatusen aikana pysähtyä puhuvien päiden esittelyksi.

Tardin tyyliin kuitenkin tottuu, ja tarina imaisee mukaansa niin, etteivät edellämäin-tut puutteet pääse lukukokemusta terrorisoi-maan. Alunperin vuonna -88 ilmestynyt 120,

Rue de la Gare on eurooppalaisen laatuserjakuva-kuva jyhkeimpiä tuotteita, ja oli totisesti aikakin saada se suomeksi. Käännöksestä ei löydy moitteita sijaa, ja tekstaus noudattelee kauniisti alkuperäisen ilmettä.

Harto Hänninen

Eri tekijöitä:

Kuvamutaatioita

JYY:n kulttuurivaliokunta, 1990

Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan kulttuurivaliokunta (voi tuota byrokratiaa) on julkaissut mainion sarjakuva-antologian. Antologia on nimeltään Kuvamutaatioita, ja sen sivuilla vilahtelee tuttuja ja tuntemattomia sarjakuvataiteilijoita, joita yhdistää jonkinlainen kosketus kyseiseen yliopistoon.

Monet tekijöistä ja sarjakuvista ovat jo tuttuja sarjakuvaseurojen julkaisuista. Riitta Uusitalo, Tomi Riionheimo & Mikko Kekki, Auli Mantila ja Reima Mäkinen ovat kotimaisten sarjakuvien ystäville jo tuttuja nimiä, ja heidän tuotteensa ovatkin albumin vahvinta antia. Kovin paljon jälkeen eivätkä muutaakaan jää, vaikka muodon ja sisällön välistä hapuilua esiintyykin.

Mika Remes on mukana seitsemällä sivumittaisella työllä. Aiheet ovat omaperäisiä ja hauskoja, mutta piirrosjälki välillä liian kiireisen näköistä. Remesin rento parodia ansaitsee hiotumman visuaalisen asun ja harkitun rytmituksen.

Juha Hanki on tehnyt neljä nimetöntä ja sanatonta neljän kuvan sarjaa. Puhtaaseen kuvaan perustuva kerronta on vaikeata ja siksi harvinaista omakustanteissa ja seurajulkaisuissa. Hankille sanattomuus ei ole ongelma: hänen sarjakuvansa ovat pelkistettyjä ja dynaamisia oivalluksia ja aiheetkin ovat tuoreita ja persoonallisia.

Soili Purasen ja Liisa Vähäkylän sarjakuvat edustavat kaivattua muutokokeilua. Purasen kauhuskitsin tavanomaisuudesta poikkeava rytmitys onkin alusta loppuun hallittu. Vähäkylän veikeät maalatut sivut tuovat mieleen Rosa Liksomien, mutta valitettavasti tekijällä ei ole ollut mitään sanottavaa. Käsikirjoitus on olennainen osa postmoderniakin sarjakuvaa.

Matti Saneen isin tyttö on herkullinen parodia, mutta kerronnallisesti kankea: hyvin helposti visuaalisoitavissa olevat asiat on kerrottu tekstaaamalla, kuvien voimaan ei ole luotettu lainkaan. Tavanomainen piirrosjälki istuu tarinaan oikein hyvin.

Simo Koivusen piirtämät mämmi-oluste -teemaan liittyvät stripit ovat yksioikoisesta ideastaan huolimatta hilpeitä ja kauniita pelkistettyjä. Käsikirjoituksen niihin on tehnyt Ari Turunen, jonka tekstiin myös Jukka Heiskasen scifi-parodia perustuu. Suomeen laskeutuvan ufon kohtaloa pohtiva tarina tekee terävää satiiria maamme ulkomaalaispolitiikasta. Heiskasen neljä vuotta vanhempi oma sarjakuva ivaa scifiin keinoin uskonlahkojen lähetystyötä. Hänen grafiikkansa ei ole kovinkaan persoonallista, mutta selvää kehitystä neljän vuoden aikana on tapahtunut.

Onnistunut kokonaisuus Kuvamutaatioista on tullut. Ulkoasultaan albumi on häkellyttävän kaunis. Knockabout -vaikutteisesta suunnittelusta vastaa Tuija Tarkkainen.

Harto Hänninen

Wendy ja Richard Pini:

Elfquest – Taru haltioista 1. Pako tulen alta 2. Ryöstöretki

Käännös Samuli Kaukoranta
Tekstaus Kari Laaksonen
Jalava 1990

Richard Pinin kirjoittama ja Wendy Pinin piirtämä Elfquest on massiivinen, jatkuva juoninen fantasiasarja, joka on sijoitettu Kahden Kuun Maailmaan. Asettelu on ielenkiintoinen; "pahoina" toimivat primitiiviset ihmiset, joiden planeetalle "hyvien" haltioiden esi-isät laskeutuivat kauan sitten. Sarja ei sen kummemmin puutu näihin kulttuuriristiriitihin, pääasiassa se keskittyy haltioiden selviytymis taisteluun ja myöhemmin eri haltiaryhmien keskinäisiin suhteisiin. Elfquest on hyvin tehtyä eskapismia, jos kohta grafiikka sortuu silloin tällöin liialliseen postikorttimaisuuteen. Sarjan yhtymäkohta kauhugenreen on erinomaisen hauska: myöhemmin käy ilmi, että sankarimme Terän Sudenratsastajajoukon sukuluurista löytyy susi jos toinenkin. Tarkempi esittely Elfquestistä löytyy Sarjainfon numerosta 41.

Yhdysvalloissa sarja on hyvin suosittu. Sitä julkaistiin ensin lehtinä, sittemmin albumina. Siitä on tehty kirja ja nimekkäät amerikkalais-kirjailijat – kuten Piers Anthony – ovat kirjoittaneet lyhyitä tarinoita Blood of the Ten Chiefs -antologiaan. Sarja on myös poikunut koko joukon oheiskirjoituksia: maskotteja, roolipelin ja kuulemani mukaan myös pitkä animaatioelokuva on suunnitteilla. – Mainio parodia tekijäparista muuten löytyy Robert Aspirinin Myth-fantasiaromaanisarjan osasta Mything Persons (Ace 1984): Woof Writers Idnew ja Drahcir Inipi!

Ruotsalainen Alvglans Förlaget julkaisee ruotsiksi Elfquestiä, mutta sitä en suosittel: joka albumista on jätetty pois yksi aukeama. Kaikki kunnia Jalavalle hyvästä julkaisupäätöksestä: jos et vielä tunne Elfquestiä, nyt on korkea aika tutustua!

Tiina Peltari

Rauno Lepistö: Naamioleikki Herättäjäyhdistys, 1990.

Aikuisten sarjakuvan vallattua markkina-osuuksia ovat puhtaasti nuorille suunnatut albumit käyneet yhä harvinaisemmiksi. Rauno Lepistö kokeilee onneaan seikkailusarjakuvailla, joka mitä ilmeisimmin on suunnattu 10–15-vuotiaille. Lepistön albumissa ei ole ahdistavia vaaratilanteita, saati sitten seksiä tai turhaa väkivaltaa.

Ikävä kyllä albumin käsikirjoitus romahduttaa kauniit ajatukset: lukijoiden aliarviointi on liian suurta ja ilmeistä.

Tarina kertoo viidestä nuoresta, jotka lähtevät syrjäiseen korkeen marjareissulle. Korven keskellä on hirsimökki, jossa he asuvat retkensä ajan. Pian mokin liepeille ilmaantuu parrakas hiippari, jota pojat säikkyvät.

Lähtökohta on siis 80-luvun kauhu-elokuvissa kliseeksi muuttunut "teini syrjäseudun psykopaatin armoilla". Parodisia kauhuaiheksia ei hyödynnetä millään tavalla. Ne syrjäytetään nopeasti, ja osoitetaan, että Naamioleikin hiippari haluaa tappamisen sijaan varastaa poikien ruoat. Loppuhuipennuksessa selviää, että hiippari onkin kylän untio, jonka porukan johtaja on palkannut tuomaan jännitystä.

Entä sitten? Jännitystä ei pääse missään välissä syntymään; kun tapahtumien kulku ehtii edes hiukan herättää mielenkiintoa, se keskeytetään sivun mittaisella saunan kuumuuden esittelyllä, kaksisivuisella korpiluonnon ihailulla tai kolmisivuisella letunpaistolla. Onko hampaidenpesu tarinan kannalta niin keskeinen tapahtuma, että sille kannattaa uhrata puoli sivua?

Kautta linjan albumin rytmitys piehtaroi epäolennaisuuksien pellossa sattumanvaraisesti. Piirrostyö on epätasaista: parhaimmillaan onnistunutta ja tarkkaa, mutta välillä anatomian ja perspektiivin unohtavaa suttulua. Kun lopun antilikkimäisiä sivuhahmoja vanhaa "kaikki oliikin leikkii"-kaavaa, voi alkaa pohdiskella syytä albumin julkaisemiselle.

Harto Hänninen

Milo Manara:

Vihan päivä päivä 1-2

Käännös: Lauri Narinen
Tekstaus: Anne Maj-Britt
Semic 1990

Milo Manara ja Hugo Pratt:
Intiaanikesä

Käännös: Soile Kaukoranta
Tekstaus: Kari Laaksonen
Jalava 1990

Milo Manara ja Federico Fellini:
Matka Tulumiin

Käännös: Lauri Narinen
Tekstaus: Helmo Lepikkö
Semic 1990

Vuodenvaihteen käännössarjakuvien tarjontaa leimasi italialaisen Milo Manaran tuotanto. Kolme albumia on jokaisella eri käsikirjoittaja. Manara on erikoistunut miehisiin eroottisiin fantasioihin, joista on maailmalla – ja

ilmeisesti jo Suomessakin – tullut äärimmäisen suosittuja. Hänen viivansa on teknisesti taidokasta mutta tunnelmaltaan usein kylmää. Kuvaavaa on, että heikot nais-hahmot erottaa yleensä toisistaan vain kampauksen perusteella.

Vihan päivä julkaistiin kahdessa osassa. Se jatkaa meilläkin jo ennestään tuttuja Giuseppe Bergman-tarinoita, joissa Manara pyrki analysoimaan seikkailuviivien perinteitä. Tällä kertaa "sankarin" roolistaan tietoinen Bergman lähtee Atrikkaan ironisoimaan Tarzanmytologiaa ja valkoisen miehen taakkaa.

Vihan päivän tarina on sarjakuvallisuudesta tietoinen. Seikkailun tuottajat esiintyvät henkilöinä, jotka ohjaamaan tapahtumien kulua. Kiiseisiin taipumaton "todellisuus" sotkee kuitenkin suunnitelmia ja välillä sarjan henkilöt valitsevat sivujen ja ruutujen riittämättömyyttä.

Manaran metaideat ovat vain kiinnostavia ja enimmäkseen toimivia. Hänen piikittelynsä viihteen roolihahmolta osuu usein maaliinsa. Kuitenkin lopputuloksesta jää kaksiosainen maku. Pääosassa on Bergmanin kauris avustajatar, jonka Manara saattaa pyllelelemään heikkouksissa asennoissa sivutolkulla.

Äärisovinistien ja paikoitellen sadististen pehmopornollujen ohessa Manara on kritisoinut naisen esineellistettyä asemaa viihteen objektina. Eikä moisessa kritiikissä mitään vikaa olekaan. Manara vain levittelee naisihahmojensa haaroja semmoisella antaumuksella, että kritiikki kelpaa erinomaisesti myös hänen teoksensa arvioimiseen. Vaikutelma on vähintäänkin kaksinaismoralistinen.

Suomalaisessa laitoksessa ensimmäisen osan loppu on vielä muutettu siveämmäksi. Myös joissakin ruuduissa on naisten alapaiden anatomiaa siistitty. Nämä lievenvät Ampererhytmitymän kaksinaismoralismia, eivät Manaran.

Giuseppe Bergmanin sukunimen Manara on tiettävästi lainannut ihailmaltaan elokuvaohjaajalta. Muutenkin Manaran sarjakuvat ovat täynnä viittauksia muihin taiteilijoihin. Bergmanin seikkailuissa on sivuhahmo nimeltä HP. Hänen mallinaan on Manaran suuresti kunnioittama esikuva ja maanmies, Corto Maltesen piirtäjä Hugo Pratt.

Intiaanikesä-albumiin Manara on saanut

mestarinäkökirjoituksen. Prattin tarina kertoo Uuden Englannin uudisraivaajista ja intiaaneista 1600-luvulla. Vanhat sukuutuksiset salaisuudet, ja valkoisten uskonnollinen kaksinaismoraali ja intiaanien luonnonläheisyys törmäävät ja johtavat selkkauksiin.

Manaralle ominaista erotiikkaa on mukana runsaasti, mutta Prattin hienostuneempi tarinankerronta antaa sille aivan erilaisen merkityksen kuin Manaran omilla töissään. Pratt ei sarjakuvissaan juuri seksuaalisuutta kuvaa. Olisikin mielenkiintoista tietää kuinka tarkoin piirtäjä on noudattanut käsikirjoitusta. Joka tapauksessa Manaran rakastamilla seksikohtauksilla on intiaanikesässä olennainen sisällöllinen merkitys aina alun raikaukskohtausta myöten.

Prattille tyypillisesti kaikki on tarkasti realistista. Asut, talot ja maisemat ovat uskollisesti totuudenmukaisia. Jälkisanon mukaan jopa tarina perustuu tositahtumiin. Myös henkilökuvat ovat monitahoisia ja uskottavia. Piirroksissaan Manara on ylittänyt poikkeukselliseen elävyyteen ja herkkyyteen. Intiaanikesä onkin Manaran tuotannon huippukohta Jalava on vieläpä yksi harvoista maailman kustantajista, jotka ovat julkaisseet sen täysin sensuroimattomana.

Toisen kerran Manara on päässyt työskentelemään ihailmansa maanmiehen käsikirjoituksen pohjalta Matka Tulumiin -albumissa. Elokuvaohjaaja Federico Fellini on luovuttanut hänelle idean toteuttamatta jääneestä elokuvastaan.

Asetelma vaikuttaa lupaavalta: taitava ja myös sarjakuvista kiinnostunut sukulaistaitteen tekijä yhteistyössä samanhenkisen piirtäjän kanssa. Fellini on jopa osallistunut Tulumin kuvasuunnitteluun. Manara on puolestaan aiemmin piirtänyt Fellinin elokuvien julisteita ja viittänyt usein sarjakuvissaan tämän elokuvaan.

Ikävä kyllä Matka Tulumiin ei nouse odotusten tasolle. Tarina muinaisten intiaanikulttuurien raunioille matkavasta kuvausryhmästä on tasapainoton sekoitus Manaran ja Fellinin usein yhtenevistä suosikkiaineksista ryödytettynä Carlos Castanedan huumesienien ja mytologian hömpöläisyyksillä.

Lopputuloksena on syntynyt täysin tyhjänpäiväinen surrealistinen tavoitteleva tarina, josta on turha etsiä sisältöä tai luonnollista kulkua. Manaran kuvatkin jäävät tavanomaisen latteiksi.

Albumin alussa on sentään yksi lähes neroas Manaran sarjakuvanovelli, jossa vaippamainokset turmelevat Fellinin Casanova-tv-esityksen. Se on nokkela ja terävä kommentti elokuvien silpomisesta mainoksilla.

Harri Römppö

Moebius:

Jerry Corneliuksen ilmatiivis autotalli 1

Suomennos Jukka Heiskanen
Tekstaus Jari Rasi
Jalava, 1990

Maailman sarjakuvapiirtäjien ehdottomaan kärkikaartiin kuuluvalla Moebiuksella on nyt suomennettu hänen luovimman varhaisuutensa ehkä paras teos. Joka tapauksessa kahdessa osassa ilmestyvä Jerry Corneliuksen ilmatiivis autotalli on ainakin yksi kaikkien aikojen kiehtovimmista ja legendaarisimmista science fiction -sarjakuvista.

Jerry Corneliuksen alunperin Michael Moorcockin 60-luvun lopulla luoma kirjallinen

hahmo. Corneliuksen myyttinen perusta sekä monitasoiset seikkailut rockin ja huumeiden hallitsemassa surrealistisessa multiuniversumissa nostivat hänet koko aikakauden lipunkantajaksi sekä kulttihahmoksi. Moorcockin omlen romaanien ja novellien lisäksi Corneliuksesta kirjoittivat useat muutkin ajan johtavat tietokirjallisuuden uudistajat. Suomeksi näitä novelleja on julkaistu kaksi: Tähtivaeltaja-lehden numeroissa 4/87 ja 2/90.

Koska Jerry Cornelius oli koko kahdenkymmenen vuoden ajan populaarikulttuurin tiivistelmä ei hänen henkensä leviämistä ulos kirjallisuudesta voinut mikään estää. Parhaiten sen onnistui sarjakuvapuolella sisäistämään ja muuntamaan omalle tasolle juuri Moebius. Hän siirsi koko idean monitasoisesta multiuniversumista myöten itselleen ominaiseen todelliseen science fiction maastoon, jättäen samalla Corneliuksen hahmon salaperäisyyden verhoamassa taustalle. Ilmatiivis autotalli yksinkertaistetuksi peruslähtökohdaksi voisi todeta Jerry Corneliuksen ja majuri Grubertin välisen kamppailun. Se tapahtuu Grubertin luona ja erällä tavalla hallitsemalla maailman erilaisilla ja mielikuvituksekkaila tasoilla. Itse tarina lähtee käyntiin irrallisilla ja oudoilla vaikuttavilla tapahtumilla, jotka albumin edetessä solmituivat toisiinsa. Samalla hitaasti purkautuvat esiin tilanteiden taustat ja merkitykset, jolloin vasta kokonaisuudesta voi syntyä todellinen ymmärrys. Moebiuksen kerrontateknikka on yhtä monitasoinen, omalaatuinen ja kiehtova kuin majuri Grubertin luoma maailmakin – se ottaa valtaansa, ei helitä hetkeksikään, mutta ei myöskään avaudu helposti.

Koko tarina koostuu pääasiassa kahdesta neljään sivuun mittaisista sirpaleista, joissa niin piirros- kuin juonityylikin vaihtelevat. Hahmot muuttuvat realistisista humoristisiin, kuvat yksityiskohtaisista pelkistettyihin ja sisältö pimeistä vitseistä seikkailuun. Kaikki tämä on omana korostamaan koko käsitteistön yksiselitteistä epäpätevyyttä ja todellisuuden monimuotoisuutta.

Jerry Corneliuksen ilmatiivisissä autotalissa Moebiuksen piirroksen ja juonen rentous luo huimia visioita ja mielikuvituksekkaita näkyjä. Grubertin maailmoja kansoittavat mitä ihmeellisimmät oliot, laitteet ja yksityiskohtat, tapahtumapaikkojen ollessa sekoitus antiikin ja avaruusaajan arkkitehtuuria sekä paljaita automaateja. Piirrostyö on taitavan soljuvaa ja helpon näköistä. Siinä yhdistyy suhteellisen yksinkertaiseen perusviivaan jopa epärolovan näköinen viivottus, jotka yhdessä muodostavat kokonaisuudesta komeaa grafiikkaa.

Ilmatiivis autotalli kakkosalbumi ilmestyy syksyllä. Sarjalle on ruvettu viime vuonna USA:ssa tekemään jatkoakin, mutta ainakaan ensimmäinen tarina The Elsewhere Prince ei vakuuta. Vaikka siinä on Moebiuksen perusjuoni jää se huomattavasti yksinkertaisemmaksi ja tavanomaisemmaksi kuin tämä alkuperäinen ilmatiivis autotalli. Suhteellisen kelvollinen piirroksaan ei Moebiuksen tasoa lähentele. Onkohan yhtään klassikkoo, joka olisi säästynyt rahanhimon latistavalta voimalta?

Toni Jerrman

Vittorio Giardino:

Pikku Ego

Suomennos Annika Rinne
Tekstaus Kari Laaksonen
Jalava 1990

Suhteellisen laadukkaasti toteutetut pornosarjakuvat aloittivat kauan kaivatun malhin nousunsa Suomeen noin vuosi sitten. Sen jälkeen julkaisu tahti on vain kiihtynyt ja maamme kustantajat tuntuvat tarttuvan innoissaan mihin vain, missä tissi vilahdaa. Valitettavasti rohkeus on pääosin riittänyt vain sietämättömän kiltin ja kliinisen pehmopornon julkaisemiseen – nämä jutut kiihottavat yhtä vähän kuin K16 versioiksi leikatut pornovideot. Pinnallisen sisällöttömyyden tilalle kaivattaisiin rehellistä syväletunkevaa visuaa, joka riisuisi todellisuuden paljaaksi eteemme.

Käsittelemättä tätä kysymystä nyt kuitenkin tämän enempää lienee aika tarttua Vittorio Giardinon Pikku Nemo-parodiaan nimeltään Pikku Ego. Giardano piirtää selkeästi saamatta henkilöhahtoihin minkäänlaisia särmiä tai elämää. Tämä on kaksiluotteista sarjakuvaa puhtaimmillaan. Taustatkin hukkuvat omaan yksinkertaisuuteensa ja tavoittelevat McKayn kaltaista visioita alnoastaan sivujen 26 ja 27 muodostamassa aukeamassa.

Itse tarinat ovat Pikku Nemon tapaan lyhyitä unijaksoja, jotka kuitenkin keskittyvät omalaatuisiin seksikohtauksiin. On hyvin todennäköistä, päähenkilöitämme psykoanalytikko saisi todella näistä unista – joissa rakasteillaan milloin krokotiilien, sateenvarjojen tai kukkien kanssa – irti monia mielenkiintoisia teorioita. Lukijan ne jättävät kuitenkin kylmäksi. Useampia unenomaisen yllättäviä käänteitä tarjotaan vain parissa jaksossa, muut jäävät yhden idean heitoiksi.

Pikku Ego on kepeää ja nopeaa luettavaa, jonka anti edes pornopuolella ei ole riittävä. Sarja kuitenkin varmasti löytyy nuoren yleisönsä, eikä sen suomentamisessa sinänsä mitään pahaa ole. Varsinkin kansi on kaunis. Mieluummin kuitenkin tarttais Cherryyn tai Clickiin, eräistä muista julkaisusta puhumattakaan.

Toni Jerrman

JOS KIRJASTOSSASI ON TIETOKONEPÄÄTE, LÖYDÄT SIELTÄ SAMAT TIEDOT KUIN KORTISTOSTA - JA LISÄKSI NÄET, ONKO KIRJA LAINASSA, PALAUTUSPÄIVÄN JA MAHDOLLISET VARAUKSET.

Kutla - Ahlqvist:

Maaailman kirjat sekaisin eli kirjaston käyttöopas aloittelijoille.

Suomen Kirjastoseura ja Kirjastopalvelu Oy, 1991

Kirjastotoimet ja sarjakuvantekijät ovat vähitellen löytämässä toisensa. Näin voisi ainakin päätellä siitä, että Suomen Kirjastoseura ja Kirjastopalvelu Oy ovat halunneet julkaista sarjakuvamuotoisen kirjasto- ja käyttöoppaan. Ihan liian kauan kirjastolaiset ovatkin vierastaneet sarjakuvaa. Takavuosina siihen suhtauduttiin meluavien, uuslukutaidottomien pikkupoikien aineistona, jolle ei kunnan kirjastoissa tarvinnut kovin suuria määrärahasuukuita. Nyt ennakkoluulot ovat hälvenemässä ja sarjakuva nähdään vähitellen tasa-arvoisena taidelajina muiden joukossa.

Keijo Ahlqvistin ja Ari Kutlan tekemä kirjanen on vanhaa kunnon Tex Willer -kokoa (210x70 mm). Sen sivuilla seikkailee köyhä mutta sympaattinen yksityisetsivä Rilli, joka rahapulassaan ajautuu etsimään johtolankoja toimeksiantonsa ratkaisemiseksi yleisestä kirjastosta. Juoni sinänsä on aika löyhä, mutta kuitenkin tarpeeksi kiinnostava. Sen ohessa kerrotaan tärkeimmistä kirjasto- ja palvelumuodoista, erilaisista tiedonhakumahdollisuuksista ja yleisimmistä kirjasto- ja käyttöoppaan muodoista. Kirjan ulkoasu ja kuvitus ovat laadukkaita ja selkeitä. Ruuduissa on runsaasti mukavia yksityiskohtia, joten opaskirjaksi tämä on harvinaisen hauska.

Kirja on suunnattu kirjaston käyttöön perehtyvälle nuorille, miksei aikuisillekin. Uskoisin, että tämän sarjoksen avulla onkin paljon

Seija Rantanen

Aline Kominsky-Crumb: Love That Bunch

Fantagraphics Books 1990

Robert Crumbin omia kuvia -muistelmien eräänlainen rinnakkaislaulu Crumbin nykyisen vaimon Aline Kominsky-Crumbin omaelämäkerrallisista sarjakuvista koottu kirja Love That Bunch, jonka Fantagraphics Books julkaisi viime syksynä. Fantagraphics osoittaa taas olevansa jenkkinen fiksuin ja varteentottavain sarjakuvakustantaja.

Aline Kominsky-Crumbin sarjoja on kirjaan koottu pidemmältä aikaväliltä kuin Crumbin juttuja, jotka siis ovat Crumbin 80-luvun tuotantoa. Alineen sarjoista vanhin on vuodelta 1975 ja uusin 1989. Sarjat kertovat melko kronologisesti Alineen omasta elämäkerrasta nuoresta neuroottisesta hippityöstä seksihulluksi neuroottiseksi kotirouvaksi. Jutuista on aistivinaan suorastaan pelottavaa, ekshibitionistista avoimuutta, lukija tuntee pääsevänsä tirkistelemään Alineen vanhempien kuin Alineen ja Robertin perhe-elämää karpäsenä katossa. Ongelma on tietysti sama kuin

J. Heiskanen

Eri tekijöitä:

Rocky Luke:

Villiä kurjempi länsi

Isterix:

Gallian kukkoilija

Semic, 1990

Semic on nyt ryhtynyt pistämään ulos parodia-albumeja. Alku pelataan selvästi varman päälle, sillä sarjan ensimmäiset osat käyvät kiinni sellaisiin hittisarjoihin kuin Lucky Luke ja Asterix. Jatkossa saamme sitten nähdä mm. Niilo Pielistä pantuna alta lipan.

Rocky Luke pitää sisällään pääasiassa sivun mittaisia eri tekijöiden usein piirroksellisesti eri tyylisiä juttuja. Kun yhdestäkään jutusta ei kuitenkaan löydy omaperäistä oivallusta, ei muutama sivu hyvää piirrosta riitä kyllä pitämään koko albumia kasassa. Sen lisäksi, ettei albumin sarjoista löydy yhtään hyvää vitsiä ovat kaikki tekijät myös ottaneet aiheekseen samat osiot Lucky Lukesta: Daltonit, varjon ja loppulaulun. Sääliä, että juttu ei ole parodiaa.

Isterixistä ehdin toivoa jo parempaa, sillä jutut ovat pidempiä ja tapahtumapaikat liikkuvat ritarijasta avaruuteen. Valitettavasti vain tekijät ovat pääasiassa ainoastaan hutaissseet jotain kokoon ajattelemaan asiaa sen tarkemmin. Mukana on kuitenkin tällä kertaa pari ihan onnistunuttakin tarinaa, sillä ottamalla alkuperäisestä Asterixista vain jonkun pointin on voitu edetä kauemmas alkulähteeltä ja luoda omaa hauskaa juttua. Tämä on kai nyt sitä parodiaa.

Jo aluperin onnistuneiden parodioiden parodiominen on erittäin vaikea laji (ja sitä paitsi vähän turhakin), eivätkä nämä albumit onnistu siinä alkuunkaan. Koko hommassa ei ole minäkäänlaista potkua tai munaa. Toimivuuteen olisi tarvittu todellista ilkeyttä sekä kykyä nähdä ja uskallusta puuttua alkuperäisten sarjojen mokiin. Rocky Luke ja Isterix jäävät tyhjän päälle.

Toni Jerman

Kyky Ahonen:

Satuja ja jaarituksia perheen pimeimmille

Ahonen, 1990

Jo kymmenkunta vuotta eri pienlehdissä puurtanut Kyky Ahonen on tempaissut näyttävästi ja perinteellisen uskollisesti. Hän on julkaissut esikaisalunsa kokonaan omakustanteena. Satujen ja jaaritusten ulkoasu on komea: liimasidos ja paksut

kannet. Harvinaisena lisänä siinä on sound-rack-levy, neljän biisin ep.

Moista projektia ei tavallisen omakustantanepläjäyksen tapaan toteuteta. Kykyä onkin kulunut hommaan aikaa pari vuotta ja rahaakin yli 20 000 mk. Niinpä onkin sääli, ettei lopputulos ole onnistunut suhteessa vaivaan tai edes Kykyn aikaisempiin näyttöihin.

Piirroksissaan Kyky vielä onnistuu ihan mukavasti. Albumin kehyskertomus on tyyliinään realistinen ja jos viiva ei aina olekaan kovin elävää tai notkeaa, niin tarkkaa ainakin. Varsinainen tarina on Kykyn vanhaan tyyliin karrikoidua jälkeä, joka on useimmiten paljon luontevampaa. Ruutujen ja sivujen sommiteluun joutaisi tosin kiinnittää lisää huomiota.

Metsään Sadut ja jaaritukset kampeaa käsikirjoitus - tai pikemmin sen puute. Itse juttu on silkkaa tajunnanvirtaa, jonka pitäisi olla hauskaa. Samaa tyyliä Kyky on viljellyt aina, mutta se mikä toimii lyhyissä pätkissä ei kanno kokonaista albumia. Edes yksittäisiä hauskoja vitsejä ei ole eksynyt mukaan montaa.

Sarjakuvaaan liittyvän levyn tekeminen on hatunnoston arvoinen ja vähän käytetty idea. Punkin innoittamaa musisointia Kyky on harrastanut suunnilleen yhtä kauan kuin sarjakuvien piirusteluakin. Tämä Mercedes Killström -nimisen kokoonpanon kanssa tehty ep on kuitenkin ensimmäinen julkaistu tuotos. Levyllä kuuluu melkoisen rupista huumonilla höystettyjä rämlistelyä, jota ei urakalla jaksaisi kuunnella. Pieninä annoksina se toimii kuitenkin mukavasti - juuri niinkuin Kykyn sarjakuvatkin.

Harri Römpötti

Bezian:

Adam Sarlech

Käännös: Soile Kaukoranta.

Tekstaus: Jari Rasi.

Jalava 1990

Eurooppalainen kauhusarjakuva löytää vaihtettavan harvoin tiensä Suomeen. Bezianin Adam Sarlech -albumin kohdalla näin on kuitenkin käynyt, ja vielä ilahduttavammaksi tahtuman tekee se, että albumi on omaperäinen ja laadukas.

Tarina kertoo sangen omituisesta Maierben perheestä, salatiiteiden harjoittamisesta, kuolleiden herättämisestä ja kostosta. Kauhun elementit ovat nippu kiiseitä, jotka saadaan eloon yhdistelemällä niitä ennakkoluulottomasti ja tuoreesti.

Välillä vaikeaselkoisiksiin äityvä tarina jää nopeasti ällistytävän visualisoinnin jalkoihin. Piirtäjänä Bezian on kuin risteys Didier Comesia ja Jose Munozia: kuvien ja tarinan

rytmitus tuovat mieleen Comesin, mutta ekspressiivisyys ja kuvakulmien vaihtelu viittaavat Munoziin.

Täysin oma lukunsa on Bezianin värinkäyttö, jolle on vaikea etsiä vertailukohtia. Adam Sarlech -albumin sivut hehkuvat murretuissa sävyissään tukahduttavan intensiivisesti, kutsuvat lukijaa ällistyttyäin väri- ja värin. Bezianille värit eivät ole lisuke, vaan itsenäisiä ornameenteksi ryöpsähtävä kulis-si; tarina on kuin suunniteltu kerrottavaksi värin kautta.

Täysin tuntematon Bezian ei suomalaisillekaan ole. Tämän ranskalaismestarin kauhusarjakuvaa nähtiin Kylmä Metall -lehdessä jo kolme vuotta sitten. Ikävä kyllä tuo mustavalkoinen Doris Wilden muotokuva -novelli kärsi pahasti sututuisesta painoasusta.

Harto Hänninen

Teenage Mutant Hero Turtles

1/1991

Käännös Niko Airaksinen

Semic 1991

Pitkän odotuksen jälkeen Suomeen saapunut Teenimutanttihiuuma oli elokuvana hömpö-pö-mintakomedialla ja vihdoin ilmestyneenä sarjakuvalehtenä suuri pettymys. Tunkkaisen lastenlehden mutanttikilpikonat ovat kokonaan eri planeetalta kuin Lairdin ja Estmanin sympaattiset ja parodiset olot.

Se, että lehden nimessä esiintyvä Ninja on muutettu sanaksi Hero johtuu tietääkseni siitä, että katekva ninja on Englannin sensuuriviranomaisille punainen vaate. Lukijoille nimenmuutos kielii myös sarjan uudesta kohde-ryhmästä: TMHT on puhtaasti lapsille suunnattua sarjakuvaa. Ja, ikävä kyllä, aika kehnoa sellaista.

Semiciä lehden tasosta ei voi haukkua: kustantamo on ottanut sitä materiaalia mitä saatavissa on. Aikuisempien Teenimutanttien ja kilpikonien oikeudet ovat nimittäin kiven alla - saamiensa tietojen mukaan oikeuksia ei ole myyty manner-Eurooppaan, eikä ainakaan Pohjoismaihin.

Lehden tasosta voi reippaasti suomia hahmojen keksijöitä. Eastmania ja Lairdia, jotka haukansilmän valvovat jokaista TMNT:n tai TMHT:n nimeä kantavaa tuotetta. Kuinka nämä miljonäärin voivat antaa moisten räpellysten pilata hahmojensa maineen? Kehnosta piirretty ja väritetty tuhuinen lehti karkottaa Teenimutanteista kiinnostuneet jo kätellyssä.

Harto Hänninen

Alpha 1/91
Harto Pasonen (toim.)

Ensi vilkaisu sijoittaa Harto Pasonen Alphan selkeästi eri kategoriaan muiden suomalaista sarjakuvaa julkaisevien "isojen" lehtien kanssa. Alpha ei halua kansipirroksellaan karkoittaa laajempia ostajajoukkoja.

Tempu jatkuu sisäsiivillä. Alphassa kirjoittavat sarjakuvapiirien monivuotiset vakioskribentit – käännösalbumeista tai aiheista, joista he ovat aikaisemmissa yhteyksissä joko samoin sanakääntein tai pikku muunnoksien kirjoittaneet.

Jos ajatellaan, että Timo Mäkelän loistava kansikuva ja "Uusi sarjakuvalehti" vinjetit houkuttelevat Alphan ostajaksi tuttavuutta haluavan uussarjakuvallikijan, artikkelit tasoltaan tuskin häntä suuttavat. Voi olla jopa toisinpäin.

Sittenkään en käsitä pätevien arvostelujen esittelyjen tehtävää Alphassa. Sarjakuviin keskittyvälle profiilikkaalle lehdelle olisi tilaa. Ensimmäistä Alphaa vaivaa jonkinlainen sieluttomuus. Ulkomaantaltajista kieputellaan niin monia sanoja, etteivät kokonaisuutena toimivimmat sarjat, kuten Juha Roikosen billiwattersonmaiset irroittelut tai Christer Nuutisen vitsi oikein tunnu miltaan.

Alpha 1 painottuu huumorin puolelle ja suomalaisen tapaan huumorin lisäksi myös draamassa on musta vire. Piirtäjien paras eteneminen näkyy kuin aina lähes poikkeuksetta piirrosten rutiinissa: grafiikan kehittämisessä enemmän kuin sarjakuvakerronnassa ja tarinoissa.

Pauli Kallio uskotteli Suuressa Kurpitsassa, ettei niin paljoa hyvää suomalaista sarjakuvaa ole, että se riittäisi täyttämään neijä Suurta kurpitsaa vuodessa. Osa on tietysti oman lehden nuivaantumisen selittelyä, mutta tuo toinen harrastuspohjalta, siis ilman piirtäjiä maksettavia palkkioita toimiva lehti suomalaispiirtäjille uusia mahdollisuuksia, laajentaako kysyntä tarjontaa.

Kuitenkaan en malta olla odottamatta Alpha kakkosta. Mikään lehti ei muotoudu numerosa tai edes parissa.

Petri Kemppinen

Robert Crumb: Omia kuvia

Toim. Kari Puikkonen
Käännös: Jukka Heiskanen
Tekstaus: Ilkka Kangasperko
Like, 1990

Robert Crumb on joskus kiteyttänyt sarjakuviansa idean näin: "Kun ihmisiä pakotetaan kieltämään heidän luonnolliset tarpeensa, heistä tulee outoja, kieroituneita ja ilkeitä." Crumb on nykyään 47-vuotias perheenisä, joka potee keski-ikä kriisiä. Omasta mielestään hänestä on tullut keski-ikäinen työsimys. Tämä teema kuljettaa lukijaa läpi koko liki 100-sivuisen Omia kuvia -albumin, joka sisältää Crumbin mietteitä ja muisteloita itsestään. Sarjat ovat 80-luvulta, ja ne osoittavat, että Crumb rakastaa armostonta itsesuostelua.

13-vuotiaana hän oli omien sanojensa mukaan teini-ikäinen seksimaanikko, jonka oppitunnit kuluivat tyttöjen jalkojen katselussa. "Lisäksi minua panetti joka jumalan sekunnin ajan", hän muistelee.

Albumissa kuvataan Crumbin nuoruusmuistojen lisäksi mm. hänen nykyistä perhe-elämäänsä tyylillä "Aline ja Bob sarjassa Kultainen kotimme". Rouva Aline Kominsky-Crumb piirtää omat kuvansa ja kirjoittaa omat kommenttinsa Robertin piirtämiin sarjakuviin – jutut on siis höystetty Alineen omilla näkökulmilla samoista tilanteista.

Kaikenkaikkiaan Omia kuvia on miellyttävä tuote, vaikka painoasu onkin paikoitellen tavattoman sutuisa.

Ari Turunen

Bill Watterson:

Lassi ja Leevi

Matkalla maineeseen

Käännös: Juhani Valli
Tekstaus: Heimo Lepikö

Lunta ja hirviöitä

Käännös: Juhani Valli
Tekstaus: Anne-Maj Britt
Semic 1990

Wattersonin Lassi ja Leevi tuskin ärsyttää ketään, joka sitä vaivautuu lukemaan. Yhtymäkohdat Tenaviin jäävät sen verran marginaalisiksi, ettei niistäkään voi montaa pahaa virkettä rakentaa. Mikäli Lassi ja Leeviä lukee sanomalehdestä vain stripin kerrallaan silloin tällöin, se voi vaikuttaa mitään sanomatonta ja tyhjäänpäiväiseltä. Mutta sama pätee lähes kaikkiin strippeihin: jos lukija ei tutustu stripin henkilöihin ja toiminta-alueisiin, ei hän saa stripistä otetta.

Strippien kokoaminen albumeiksi on harvoin yhtä suositeltava ja onnistunut teko kuin Lassin ja Leevin kohdalla. Semicin mustavalkoiset albumit ovat ihastuttavia kokonaisuutena, joiden lukeminen tuottaa suurta mielihyvää. Ainoana särönä onnessani on Semicin julkaisut: Lunta ja hirviöitä on kuulemma jo viides L&L-albumi, vaikka sarja alkoi ilmestyä vasta viime vuonna. Jos tahti jatkuu samana, on albumilta tämän lehden ilmestyessä jo tullut toinen mokoma!

Joka tapauksessa: Lassi ja Leevi on ainutlaatuinen ilmiö, jonka kehümiseksi on vaikea löytää uusia superlatiiveja.

Harto Hänninen

Markus Majaluoma:

Kapteeni Castello ja perämies Åberg matkaavat etelään

Tammi, 1990

Kuvittajana paremmin tunnetun Markus Majaluoman nelivärinen (!) albumi on hivelevän kaunis ja vielä huvittomman hauskin.

Tarina kertoo vanhan, julman (ainakin rehavastelun tasolla) merirosvo-kapteenin ja yllättäin värväytyneen perämies Åbergin matkasta etelään, joka on tietysti täynnä seikkailuja ja hurjia meritaisteluja, milloin runomuodossa puhuvia haita vastaan tai Shakespearea lukevan (liintuhahmoisen) kuninkaan laivan uhatessa. Loppujen lopuksi tässäkin tarinassa on kyse vallasta tai siis tarkemmin sanottuna salaperäisestä vallanvälisestä. Monimutkaisten käänteiden ja tapahtumien, joissa päähenkilöt ja luulevat olevansa taivaan paratiisissakin, jälkeen salaperäinen vallanväline saadaan oikean ja oikeamielisen hallitsijan käsiin.

Päähenkilöt ovat nautittavan ja esimerkillisen suvereenia ja reippaita, mistä esimerkkinä oikoon perämies Åbergin värväytyminen laivan miehistöksi. Aluperin Åberg tulee satamajulkisivulautakunnan puolesta häätämään Castellon alusta pois pohjoista satamaa rumentamasta, mutta värväytyykin aluksi perämieheksi tuumien vain, että ryöstämisen ja tappamisen välillä voisi laatia joitakin taulukoita... virkamies kun on.

Suomalainen nelivärinen sarjakuva on harvinaisuus jo sinänsä, mutta Majaluoman albumi on muutenkin ainutlaatuinen. Väripinnat eivät ole yhtenäisiä vaan akvarellimaisesti maalattuja, joten sävyt vaihtelevat upeasti. Värit ovat vaaleita, murrettuja sävyjä, jotka eivät yhdessäkään ruudussa ole imeliä tai makeita. Ruudut pitävät perinteisen sarjakuvakerronnan muodossa ja rytmissä, toki hurjimmat kamppailut merellä ovat saaneet vaatimansa sivunkokoiset ruudut. Puhekuplat ovat suuria, mutta teksti lähes häiritsevän pientä. Majaluoman viiva on heikkoa ja katkonaista, herkkää.

Päähenkilöt ovat ehkä turhankin tyylieltyt, koska muhkeiden pulsonkien ja parran alta ilmeet eivät oikein tahdo näkyä, mikä on sääli, mutta kokonaisuutena sarjakuva on onnistunut ja tyylikäs.

Majaluoman teksti on hauskaa ja nokkelaa – jopa anarkistista kun otetaan huomioon, että on kyse lastenkirjasta.

Aikuislukija Castellon ja Åbergin etelämatkasta ilhtui kovasti, ja uskallanpa väittää, että tästä sarjakuvasta lapsikin pitää.

Päivi Heiskanen

Majaluoma

Kurkijärvi

Jarmo Somermäki – Seppo Mannonen: Rullatuolimurha

Gene Kurkijärvi:
Aquila Oblige

Jalava, 1991

Kustannus Jalava on aina väliin ilahduttanut suomalaisia sarjakuvanharrastajia julkaisemalla uudehkojen kotimaisten tekijöiden albumeja. Valittavasti linja ei ole täysin pitänyt eli valinnat ovat heilahdelleet loistavista (esim. Petri Hiltusen Hysteria) todella kammottaviin (esim. Kari Tuhkanen Ajan vangit). Nyt ilmestyneet Rullatuolimurha ja Aquila Oblige jäävät niin hyvässä kuin pahassakin sinne välimaastoon.

Rullatuolimurha on Jarmo Somermäen piirtämä ja yhdessä Seppo Mannosen kanssa käsikirjoittama klassinen rikoskomedia. Päähenkilöinä ovat yksityisetsivät Sonja Vänskä ja hänen vahvanyrkkinen apurinsa Uolevi – tehtävänä selvittää pari vuotta aiemmin tapahtunut Magnus von Brynollin murha. Puitteet ovat siis hyvin perinteiset ja niin on itse tarinakin. Kyseessä voisi aivan hyvin olla viitisikymmentä vuotta sitten tehty suomalainen elokuva ja tältä puolelta homma toimii ihan mukavasti.

Moka vaan on siinä, että tapahtumat on sijoitettu nykyaikaan – tyyliilisesti ja tarinallisesti se klikkaa. Kun henkilöt ja tapahtumat ovat kuin viisikymmentäluvulta tuntuu paikoit- tainen ostoskeskusten heppoinen arvostelu ja muut vastaavat seikat lähinnä kiusallisilta.

Somermäki

Ne yksinkertaisesti pilaavat tunnelman.

Piirros on tarinaan sopivan vanhanaikaista, joskaan ei täysin onnistunutta tai ilmeikasta. Tuttujen helsinkiläisten paikkojen käyttö taustoina lisää sarjaan syvyyttä ja toimivuutta.

Eli fiilis viehättää, mutta sijoittakaa ihmeessä seuraava tarina rehellisesti jonnekin 20–50-luvulle.

Gene Kurkijärven Aquila Oblige onkin sitten jo aivan erinäköistä tavaraa: tulevaisuuden yläluokkien hallitsemassa Suomessa massat nousevat kapinaan alkoholin hinnankorotusten takia! Juttu alkaa kännipäiden tyhjillä ja tyhmillä edesottamuksilla muuttuen sitten raapaisevan pateettiseksi ihmisiyyden pohdiskeluksi. Siis eihän näin ohut ja saarnaava tarina VOI toimia.

Albumi onkin ilmeisesti julkaistu sen piirroksen vuoksi. Kurkijärven tyyli on näet suhteellisen omaperäistä ja räkäisen & räntäisen mustaa. Palkoin komeat ruudut vain valittavasti muuttuvat kokonaisuutena epäselkeäksi sössöksi. Pateettisena huipentuma hidastetun olon ratkaisuaukeama (s. 48–49) kyllä toimii.

Aquila Obligessa näkyy suht selvästi jonkinasteinen Sokalin Ankardon henki. Kuten myös kannessa, jossa Kurkijärvi osoittaa, että saattaisi väreillä pystyä luomaan todella kovaa tavaraa.

Takakansitekstin päättää idioottilause, josta jo luulin päässeemme eroon: "Aquila Oblige on osoitus suomalaisen sarjakuvan tasosta ja elinvoimasta." Hakkaanko päätäni seiniin...

Toni Jerman

Vicente Segrelles:

Palkkasoturi – Pyhän tulen kansa

Käännös: Ulla Ropponen
Tekstaus: Jari Rasi
Jalava, 1990

Espanjalaisen Segrellesin Palkkasoturi on Richard Corbenin aloittaman koulukunnan köyhäilyä: fantasiasa, jota kansoittavat lihaksikkaat miehet, isotissiset vähäpukeiset naiset ja liskot ynnä muut hirviöt. Juoni on kaavamainen. Palkkasoturi lentää liskolla pelastamaan naista hädästä. Naiset ja vaarat vaihtelevat mutta kaava säilyy.

Segrellesin maalaillevalle piirrostyylille on Corbenin aikoinaan lanseeraama. Senkin Segrelles tekee esikuvaansa köyhemmin. Nykyisinhan maalattut sarjakuvat ovat suurta huutoa mm. jenkkiä. Esimerkiksi Sienkie- wicz onkin saanut aikaan mielenkiintoista visuaalista tehoa. Segrellesin jälki on kuitenkin vain puisevaa.

Jos tämmöistä miekka ja magia -fantasiaa kaivataan, niin miksei voitaisi suomentaa alan mestaria Corbenia? Hänen kerrontansa oli ainakin notkeaa ja hän vei aiheensa äärim- mäisyyksiin, melkein parodian rajoille. Vesite- tyt jäljittelijät eivät ainakaan innosta.

Herri Römpötti

George Pratt:

Enemy Ace – War Idyll

DC Comics 1990

Vuoden 1990 paras amerikkalainen sarjakuva-albumi ei olisi voinut ilmestyä otollisempaan aikaan: Yhdysvallat on luisumassa kohti pahinta taloudellista lamaa aikoihin ja tarvitsee nopeasti jotakin kansalaistensa huomion siirtämiseksi lamasta muualle – sodan Irakia vastaan.

Sotakuumeen noustessa oikeuden ja vapaan maailman ytimessä heittää Enemy Ace – War Idyll kylmän rätin sotakuumeisen jenkisarjakuvaharrastajan otsalle.

"WE WERE LED BY CONSCIENCE."

Vuonna 1969 saa Föhrin terveyshoitolaan sijoitettu kuuluisa saksalainen I maailmansodan lentäjä-ässä Hans von Hammer, "The Hammer of Hell", vieraakseen nuoren amerikkalaisreportterin Edward Mannockin.

Reportteri paljastuu heti entiseksi sotilaaksi, Vietnamin juuri meneillään olevan sodan veteraaniksi, jonka tehtävä haastatella von Hammeria paljastuu niinkään tekosyyksi: Mannock kantaa edelleen sisällään Vietnamin käymäänsä sotaa ja yrittää selvittää, kuinka tämä rauhallinen 73-vuotias saksalais-sotasankari on selvinnyt ensimmäisen maailmansodan kokemuksistaan.

Näiden eri sukupolvien sotilaiden vertaillessa keskenään takautumien kautta kahta täysin erilaiselta vaikuttavaa sotaa George Pratt, sarjakuvan käsikirjoittaja ja piirtäjä, ryvettää lukijaa sodan mielettömyydessä pohjamutia myöten, kaikki sodat ovat samantaisia, kaikki sodat jättävät arpia ja kaikki sotilaat kantavat näitä arpia sisällään koko loppuikänsä – myös Hans von Hammer...

THE BATTLEFIELD IS DIFFERENT, BUT THE RESULT IS THE SAME.

Enemy Ace, alun perin Bob Kanigherin kirjoittama ja Joe Kubertin piirtämä amerikkalainen sotasarjakuva, ilmestyi ensimmäisen kerran vuonna 1965. Sarjassa ensimmäistä maailmansotaa tarkasteltiin uudesta, vihollisen

sen näkökulmasta: nuoren saksalaisen lentäjä-ässä Hans von Hammerin silmin.

Näkökuuma oli "uusi", mutta olisi yhtä hyvin voinut kuvata amerikkalaisen, ranskalaisen tai vaikkapa venäläisen sotalentäjän kokemuksia, sillä näkemys sotasankarista oli perin amerikkalainen: hän oli sgt. Rockin saksalaisen vastine I maailmansodassa.

George Pratt on pitänyt sarjan raamin entisellään, mutta tuomalla mukaan realismin hän on muokannut tyhjistä sotasankarihuomisesta sodanvastaisen merkkiteoksen. Jos hän olisi jättänyt sarjakuvasta viimeisen aukeaman pois, olisi ollut valmis kutsumaan albumia lähes täydelliseksi sarjakuvaksi.

"IT WAS WEIRD... I KEPT WAITING TO BE WIPED OUT... BUT THE BULLETS NEVER CAME."

Enemy Ace – War Idyll on toteutettu erinomaisella maalaustekniikalla ja väreillä onkin varsin suuri osuus sarjan tunnelman luomisessa. Tarinan reaaliajassa von Hammerin pimeä huone kylmine, sinisine sävyineen sarjakuvavaruutujen valkoisia raameja vastaan korostaa yksinäisen sotasankarin kolkkoa siviilielämää. Mannockin sotamuistoilla on punaruskeat, vastikään kuivuneen veren väriset raamit ja von Hammerin muistelusten raamit ovat kuin kauan, kauan sitten kuivunutta verta, joka on ajan myötä muuttunut mustaksi.

"BUT THE WAR HAD CHANGED ME. I WOULD NEVER AGAIN BE THE SAME."

Sarjan dialogi nousee huimasti keskivertojenkkisarjojen yläpuolelle ja tarinaa jakavien lukujen alkuun sijoitetut lainaukset George Prattin sarjan piirtämisestä varten lukemasta lähdekirjallisuudesta alleviivaavat albumin sanoman.

Enemy Ace – War Idyll on sotasarjakuvien ehdotonta huippua ja oiva osoitus amerikkalaisten sarjakuvakustantajien aikuistumisesta.

J. Murtosaari

"A MASS EXODUS FROM THE TRENCHES ENSUED SOLDIERS ON BOTH SIDES WALKED BOLDLY PAST THE GUNS WITH NO FEAR OF ATTACK."

Riitta Uusitalo, Teija Hihnala ja Jyrki Markkanen: Grafiikkaopisto I

Alvar Aalto Museo ja Luova Grafiikka Ry, 1990

Grafiikkaopisto I ei perinteisessä mielessä ole sarjakuva-albumi. Se on grafiikan oppikirja ja kouluikäisille, ja hurmaava sellainen. Opastavasti tekstistä vastaa Teija Hihnala, sarjakuvamaisen kuvituksen teksteineen on tehnyt Riitta Uusitalo. A3-kokoisen klerrelehtiön typografiasta vastaa Jyrki Markkanen.

Sarjakuvafriikin kannalta antoisin on tietysti Riitta Uusitalon hervoton kuvitus, joka kertoo Ossista ja Kippisestä, kahdesta grafiikan salaisuuksiin tutustuvasta pojasta.

Ossi ja Kippinen kokeilevat monotypiaa, litografiaa, metalligrafiikan ihmeitä ja muuta kummaa, mitä taiteen syntymiseen ja seinälle ripustamiseen liittyy. Kaikki on kerrottu Riitalle ominaisella, pehmeän ironisella ja ihanan naivistisella tyylillä. Ja tietysti kalkkeon olennaiseen (kuten kahvitaukoihin) keskittyen.

Tekstissä käydään kevyesti ja mukavasti läpi grafiikan eri lajit, tekniikkaa ja historiaa. Niin persoonallisen rento kuin kuvitus onkin, toimii se tarpeen vaatiessa hyvin tekstiä havainnollistavana opasteena. Erilaisten paperimateriaalien ja värikalvojen käyttö tekee teoksesta elävän ja miellyttävän käsitellä.

Teoksen nimen perässä oleva ykkönen viittaa potentiaaliseen jatko-osaan. Toivottavasti sen valmistuminen ei jää haaveeksi, sillä Grafiikkaopiston kaltaiset teokset ovat sarjakuvamaailman ilahduttavimpia yllätyksiä. Kokoonsa ja laatuunsa nähden ällistyttävän huokeaa Grafiikkaopistoa myy Alvar Aalto Museo Jyväskylässä ja hieman kalliimmalla Taidegraafikot ry Helsingissä.

Harto Hänninen